

## La dama del gosset

Anton Txèhov (1860–1904) fou l'indiscutible pare del conte modern, en la poderosa línia del realisme que després explotarien autors tan diversos com Joyce, James i Hemingway. Txèhov era un escriptor de relats d'importància gairebé mística i sens dubte misteriosa, un escriptor que en aparença explicava històries corrents, però que en realitat extreia la veritat més subtil i, per això mateix, més velada i transcendent.

Més conegut popularment per les obres de teatre que es continuen representant arreu del món (*L'hort dels cirerers*, *Les tres germanes*, *La gavina*, *L'oncle Vània*...), el seu llegat comprèn centenars de relats. És el mestre del detall revelador d'una psicologia, d'un estat d'ànim, d'un paisatge. No posa mai l'èmfasi en l'acció ni en els arguments complexos. Observa la conducta humana amb malenconia i cansament.

Cal assenyalar l'aparent distanciament de la seva mirada sobre el paisatge i les figures humanes, ja que el narrador no busca la immersió en el context social, sinó la reflexió que el converteix en "l'artista indispensable de la vida no viscuda" i en l'home que, més enllà de la visió pessimista del món, sap encomanar als altres l'afany de superació i una esperança irreductible pel sol fet d'estar vius. Això ho feia amb unes sàvies dosis d'humor.

*La dama del gosset* són quinze pàgines distribuïdes en 4 capítols per contar el procés d'enamorament entre Gúrov, un home de negocis, casat i faldiller, i Anna, una dona jove infeliçment casada, que coincideixen de vacances als balnearis de Jalta. El que es presenta per part d'ell com una seducció més i per part d'ella com una incerta aventura extraconjugual, aviat es complica amb sentiments més profunds i torbadors, però té un primer final respectuós amb els cànons dels idil·lis estivals.

La narració continua amb el retorn a la normalitat de cadascun dels amants, amb una existència cada cop més insuportable i obsessiva, fins que Gúrov fa per localitzar la noia a Sant Petersburg i ella li promet visitar-lo a Moscou. Així, la parella entra en el ritual de les trobades clandestines en un hotel de la capital, que es converteix en tradició, agradable per a ell, però incòmoda per a ella, que no para de somiquejar.

Txèhov sap aturar el relat quan Gúrov es descobreix envellit al mirall de l'habitació i s'interroga sobre el futur d'aquella relació condemnada al captiveri. I fa dir al narrador: "I semblava que, en pocs moments, tot se solucionaria i començaria una vida nova i esplèndida per a ells. Però tots dos veien que encara haurien de fer un camí llarg i que el bocí més difícil i dolorós tot just havia començat".

El paràgraf inicial del conte narra la presentació famosa per la brevetat, complexitat i, tot i així, determinació de la informació significativa, temes i estratègies per a imaginar com es desenvoluparà posteriorment la història. Gúrov i Anna són adults i les seves accions i paraules revelen veritats sense precedents sobre l'amor i la passió.

El que diria que té de bo *La dama del gosset* és que la narració no es centra en els convencionals elements d'interès com el sexe, l'engany i el desenllaç final, sinó que, mitjançant la precisió, el ritme i les decisions en quant a què explicar, dirigeix la nostra atenció cap a aquells terrenys menys abruptes d'una aventura amorosa on a nosaltres ens podria passar inadvertit algun detall important. Amb la seva minuciositat i escrupulosa observació, *La dama del gosset* demostra que els successos corrents presenten transcendents alternatives morals, accions humanes susceptibles de ser jutjades bones o dolentes, i que per tant tenen conseqüències a la vida que ens convé prendre en consideració. Em refereixo en concret als sentiments "atormentats" de Gúrov a la seva casa de Moscou, seguits de la decisió de visitar a Anna; la raonable indiferència de la seva esposa davant el seu patiment, el caràcter repetitiu dels seus idil·lis, la relativa brevetat de la seva satisfacció un cop realitzats els seus desitjos, i la necessitat d'enganyar-se a sí mateix per a mantenir encesa una petita passió. Aquests són aspectes del relat que jo crec que l'autor desitja que no passem per alt, i que els considerem

importants i els prestem l'atenció que mereixen.

Txèhov atorga transcendència a aquests personatges i a aquesta relació en aparença anodina, i els tracta amb intel·ligència, gràcia i certa compassió. Trobem l'utilització que Txèhov fa del seu perspicaz narrador com inventor i mediador de la insípida i, tot i així, provocativa vida interior de Gúrov referent a les dones: "Li semblava estar suficientment escalivat per les experiències decebedores, que considerava lícit anomenar-les com volgués; però el cas és que no podia estar ni dos dies sense algú de la `raça inferior'. Quan es trobava entre homes, s'avorria, no semblava ell; amb els homes era distant, sorrut. Amb les dones, (...) es trobava al seu grat..."

Per últim, a *La dama del gosset* sembla que Txèhov trobi el correcte llenguatge exaltat per a acompanyar els en absolut exaltats enamoraments del sobri Gúrov i l'acomodativa Anna, i posa així de manifest el banal prosaisme del seu amor. Asseguts al cim d'una muntanya amb vistes a Jalta i al mar, els dos amants s'abandonen als seus somnis, mentre el narrador medita maliciosament sobre el paisatge: "Tot estava en calma; les cigales cantaven als arbres i allà on eren ells dos els arribava la remor cavernosa, monòtona, de les ones que parlaven de pau, del son etern que ens espera. Devien remorejar igual quan Jalta i Oreanda encara no existien, i així se senten ara, i se sentiran amb la mateixa monotonia quan nosaltres ja no hi serem. I en aquella constància, en aquella indiferència absoluta envers la vida i la mort de cadascun de nosaltres, s'amaga, ben segur, la garantia de la nostra salvació eterna, del moviment incessant de la vida en el món cap a la perfecció.

Txèhov era partidari d'escriure de forma que el lector no necessités explicacions de l'autor. Tot i així, ja veiem que no se'n podia estar de dir-hi la seva, amb una veu entre irònica i trista.

És un relat que m'ha agradat molt; la narració és molt fluïda, d'aquelles en la qual sembla que no sobra res i que et pren l'atenció des del principi fins al final.. Fins ara només coneixia Txèhov d'oïda, i la veritat és que m'ha sorprès bastant. Un dels trets en què més m'he fixat és en que la descripció psicològica dels personatges és tan exacta i aguda com la de l'ambient. Aquests personatges, els quals són tan humans, amb grandeses i misèries. I per acabar, el final ha sigut sorprenent, i és dels que fan pensar.